

Міністерство освіти і науки України
Тернопільський національний економічний університет
Кафедра економічної теорії

Міждисциплінарна курсова робота

з

економічної теорії

на тему:

« Ринок молочної продукції в Україні: тип, структура, сучасний стан та перспективи розвитку»

Студентки 2 курсу ЕМЕн-21

Репушки В.М.

Науковий керівник: професор,
доктор сільськогосподарських наук

Гайда Ю.І.

Національна шкала: _____

Кількість балів: _____

Оцінка ECTS _____

Тернопіль 2017

Зміст

Вступ.....	2
Розділ 1. Тип і структура ринку молочної продукції.....	4
Розділ 2. Аналіз та стан ринку молока та молочної продукції в Україні.....	7
Розділ 3. Шляхи та перспективи розвитку ринку молочної продукції.....	14
Висновки	17
Список використаних джерел.....	19

Вступ

Ринок молока і молочної продукції займає провідне місце в економіці України. Відповідно до своєї суті ринок є важливим сегментом продовольчого ринку, що забезпечує потребу населення у важливих речовинах. Молоко в Україні це не лише один з основних продуктів харчування, а й окремий компонент виробництва багатьох товарів харчової промисловості.

На сучасному етапі функціонування підприємств поставлені високі вимоги щодо безпечності, ефективності та прибутковості виробництва молока і молокопродуктів відповідної якості, що вимагає від переробних підприємств постійного удосконалення матеріальної бази, своєчасної заміни та модернізації морально застарілого та фізично спрацьованого обладнання, впровадження нових технологій, інтеграції виробничих процесів, підвищення рівня кваліфікації працівників тощо.

Актуальність теми дослідження полягає у тому, що забезпечення населення молоком та молокопродуктами пов'язане з розвитком молочного ринку, кон'юнктура якого постійно змінюється, тому і виникає потреба періодично аналізувати поточну ситуацію та перспективи розвитку даного ринку. Посилення процесів економічної інтеграції вимагає коригування стратегій розвитку з метою утримання конкурентоспроможності продукції на вітчизняних молокопереробних підприємствах.

Мета курсової роботи полягає у дослідженнях типу і стану ринку молочної продукції, його аналізу та розгляду шляхів та перспектив розвитку.

Для досягнення поставленої мети виконано наступні завдання:

1. Досліджено тип, структуру і стан ринку молока і молочної продукції України.
2. Виконано аналіз виробництва впродовж 10 років, аналіз балансу попиту і пропозиції на молочну продукцію та молоко.
3. Здійснено моніторинг цін на молочну продукцію.

4. Розглянуто шляхи та можливі перспективи розвитку молока і молочної продукції.

Об'єкт дослідження: ринок молочної продукції.

Предмет дослідження : тип, структура, сучасний стан та перспективи розвитку ринку молочної продукції.

Методи дослідження. В процесі написання роботи застосовувались наступні методи: аналіз, метод історичного аналізу, співставлення, групування, графічний аналіз, метод порівняльного аналізу.

Розділ 1. Тип і структура ринку молочної продукції

Галузь молочної продукції займає одне з важливих місць в економіці держав, оскільки забезпечує населення необхідними продуктами харчування. Властивості молочної продукції, які обумовлюють попит на ринку, це збалансованість мікроелементів, наявність бактерицидних властивостей, які крім насичення організму відповідними вітамінами, сприяють врегулюванню імунітету людини. Молоко – продукт створений природою, який неможливо синтезувати.

Молокопереробний комплекс складається з таких етапів: виробництво, заготівля, переробка, реалізація молочної продукції та включає певні групи виробництва, такі як сироробна, маслопереробна, молоко-консервне виробництво та виробництво продукції з незбираного молока.

Наявність сировинної бази та ринок збуту продукції є основними факторами, що впливають на географічне розміщення підприємств, їхнє ефективне функціонування та розвиток [13].

Виробництво молочної продукції виділяється певними організаційними та господарськими особливостями поміж інших галузей. Серед них необхідно виділити наступні ознаки:

1. Наявність широкого асортименту продуктів переробки.
2. Короткий термін зберігання продукції в сирому вигляді.
3. Потреба в кооперації та інтеграції, яка обумовлена особливостями переробки молока.

Ринок є формою організації відносин між суб'єктами, які здійснюють операції купівлі-продажу. В системі таких відносин, головну роль відіграють закони ринку, закономірності та принципи, які передбачають дотримання відповідних умов, а саме наявність свободи форм власності та господарювання суб'єктів ринкової економіки; спроможність впливати на цінову політику, наявність дієвих механізмів державного регулювання економіки та розвиненої інфраструктури тощо [13,15].

Тому переважно попит є більш еластичним на кінцеві продукти переробки, ніж на попит на молочну сировину. Фактично, у формуванні цінової політики, закупівельники та переробники мають владу на ринку. Це змушує виробників погоджуватися на певні умови, що обумовлено особливостями молочної сировини [13].

Залежно від процесів, ринок молочної продукції визначається як сукупність економічних відносин, що включають в себе обмін, розподіл, виробництво, споживання власне молока та продуктів переробки з ціллю задоволення потреб споживачів та отримання вигоди виробникам.

Ринок молока і молочної продукції відповідно до кваліфікаційних ознак, є продовольчим ринком, ринком тваринницької продукції, а також ринком продукції, що призначена для кінцевого споживання. Крім того, він тісно співпрацює з ринками факторів виробника, а саме ринок робочої сили, ринок сировини та капіталу, а також засобів виробництва [14].

Виділяють такі компоненти молочного ринку та молочної продукції:

1. Ринок споживачів – особи, що купують свіжу або перероблену продукцію, щоб задовільнити власні потреби.
2. Ринок виробників – покупці, яку купляють продукцію як сировину для переробки, або готову продукцію та напівфабрикатів для використання в закладах громадського харчування.
3. Ринок проміжних продавців – особи, що купують продукцію для подальшого перепродажу.
4. Ринок державних установ – державні організації, що купують продукцію для медичних закладів, дитбудинків, військових частин тощо.
5. Зовнішній ринок [15].

Ключові фактори формування ринку молока та молочної продукції:

- Фактори внутрішнього середовища:
 - кількість поголів'я корів.
 - системи технологічного оснащення.
 - середньоденний удій молока.

- Фактори зовнішнього середовища:

- політика держави.
- стан економіки.

Відповідно до Закону України «Про молоко і молочні продукти в Україні», важливість ринку молока і молочної продукції обумовлена масовістю споживання і високим ступенем значимості продукту [11].

Інструменти державного регулювання, що застосовуються на ринку:

1. Виробничі та тарифні квоти.
2. Санітарні обмеження.
3. Імпортне мито.
4. Субсидії та дотації для виробників й експортерів.

Виділяють рівні господарських відносин відповідно до ступеня застосування інструментів державного регулювання [13]:

- Загальний – регуляція відносин стосовно заготівлі молока.
- Надходження молока на переробку – цей рівень забезпечує нагляд за необробленим молоком чи сировиною, що пройшли первинну обробку. Також на цьому рівні відбувається надходження молока на подальшу переробку, експорт чи споживчий ринок.
- Споживчий ринок – охоплює ринок цільномолочної продукції, що формується на основі відносин між переробними підприємствами, розподільчою мережею і кінцевими споживачами. На цьому рівні передбачається реалізація продукції через роздрібні мережі, систему громадського харчування, систему дрібнооптових продавців, постачання побічної продукції і відходів молоко переробки на підприємства харчової і хімічної промисловості тощо [13].

Отже, ринок молока і молочної продукції охоплює різних суб'єктів, що забезпечують виробництво, перерозподіл, обмін та реалізацію готової продукції. Крім того, молочний ринок і ринок молочної продукції мають складну структуру. Державне регулювання забезпечує вплив на ринкові процеси в сфері контролю, цін та якості.

Розділ 2. Аналіз та стан ринку молока та молочної продукції в Україні

Сьогодні в Україні існує близько 350 підприємств по переробці молока, з яких 15-18 підприємств виготовляють до 70% цільномолочної продукції. Така кількість підприємств призводить до того, що ринок досить "подроблений" між виробниками. До найбільших компаній відносяться «Терра Фуд», «Молочний Альянс», «Danone Україна», «Альміра», група компаній «Комо», «Житомирський маслозавод» — компанія «Рудь», «Люстдорф», «Milkiland Україна», «Вімм-Білл-Данн Україна», «Волошкове поле» [9].

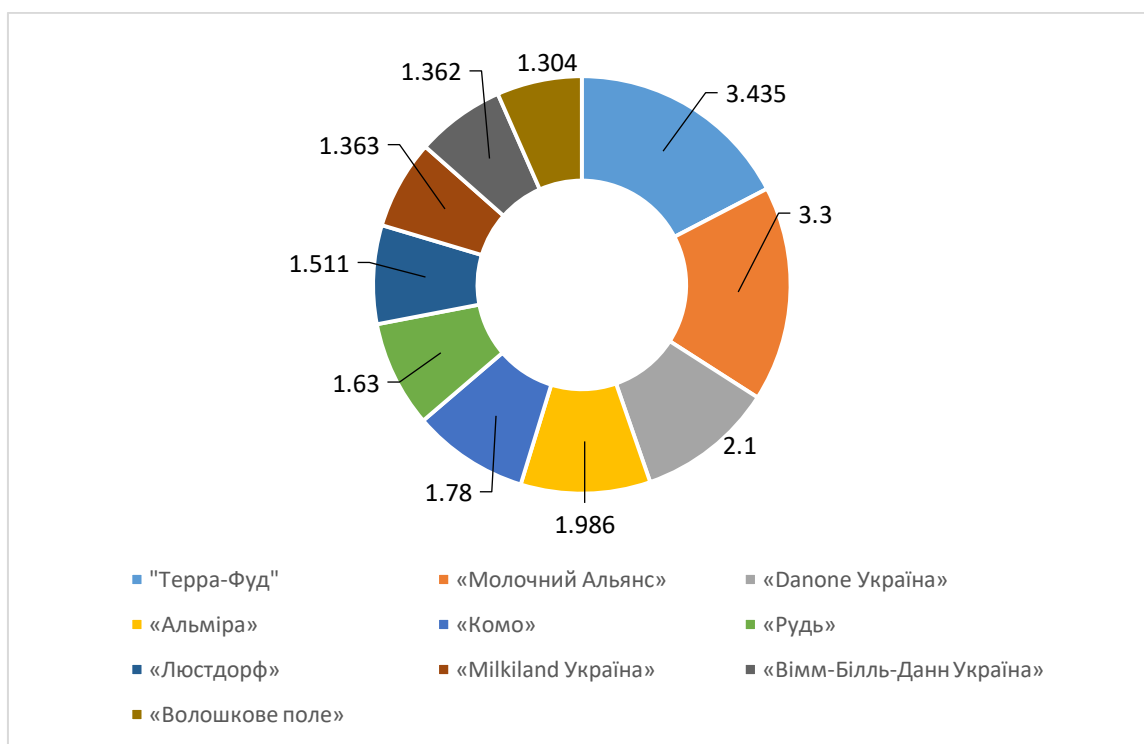

Рис.2.1 Топ-10 виробників молочної продукції [9].

Варто зазначити, що функціонування ринку молочної продукції України відбувається в умовах низького рівня технологічного оснащення, застосування застарілого обладнання; нерозвиненої ринкової інфраструктури; невисокого рівня забезпеченості сировиною, завантаженості потужностей та якості кінцевої продукції підприємств молочної промисловості; зниження попиту на

продукти переробки у зв'язку із низькою купівельною спроможністю населення.

Тенденції до скорочення поголів'я корів почалася ще з 1992 року. Станом на 01. 01. 2017 року в Україні налічувалося 2108,9 тис. корів, у порівнянні з 1992 роком цей показник зменшився на 76%, з 2001 роком – на 56,7%, з 2011 – на 20%. Доцільно зазначити, що наразі галузь молочного тваринництва перебуває в стані стагнації.

Негативна динаміка зниження поголів'я корів має чітко виражені причини, що обумовлені тривалою кризою тваринництва. Головні причини цієї кризи : збитковість традиційних способів утримання і відгодівлі тварин, порушення господарських відносин, відсутність чіткої державної політики.

Проте зменшення поголів'я досить часто компенсується зростанням продуктивності тварин. Так у 2016 році середньорічний надій на одну корову склав 4735 кг, що на 65% більше, ніж у 1991 році та на 10,8 % - ніж у 2012 році.

Розглянемо динаміку виробництва молока і молочних продуктів в Україні за 10- річний період (табл. 2.1)

Таблиця 2.1

Виробництво молочних продуктів в Україні за 10 років, тис. т.

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Молоко	863	808	770	801	894	912	972	1117	965,6	926,2
Масло вершкове	100	84,8	74,7	79,5	76,7	88,6	94,3	114	100,9	101
Сир кисломолочний	92,6	91,1	84,8	78,5	76,5	79	83,7	74,7	67	69,6
Сири жирні	246	236	224	207	178	168	165	130	122,6	113,1
Кисломолочна продукція	532	532	492	479	474	489	522	473	426,1	420,2

Складено автором на основі даних Державної служби статистики [5].

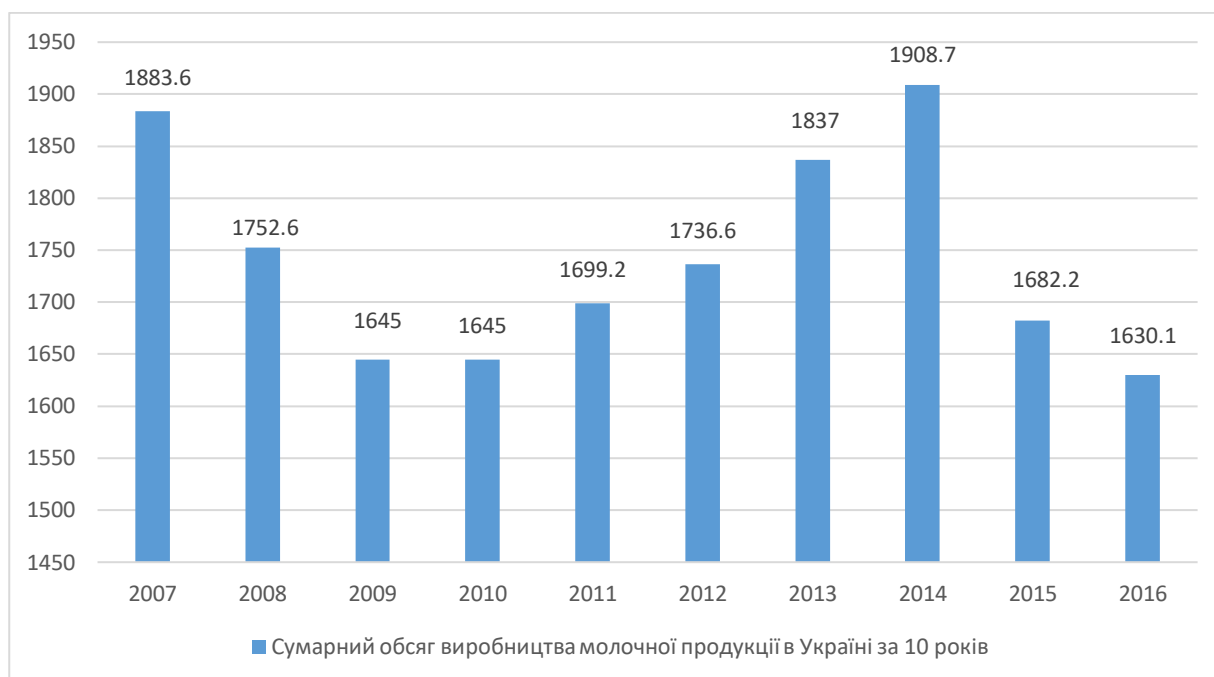

Рис 2.2. Сумарний обсяг виробництва молочної продукції в Україні за 10 років.

Побудовано автором на основі даних Державної служби статистики. [5]

Як видно з рисунку 2.2. у 2016 році в Україні було вироблено 1 млн 630,1 тис. т молочних продуктів, що на 52,1 тис. т. менше, ніж у 2015-му та на 278,6 тис. т., ніж два роки тому.

Впродовж останніх десяти років молочна галузь України показала коливаючий тренд. Молочна галузь почала стангувати після того, як у 2014 році виробництво досягнуло піку у розмірі майже 2 млн. тон молочних продуктів. Це зумовлено втратою основного ринку збуту в Росії, а також світовою кризою ринку молока і молочної продукції. Фактично попередні два роки спостерігається млява торгівля, а також низькі ціни на молочні продукти в світі.

Аналіз продуктової структури ринку України у 2016 році свідчить, що найбільше виробляли питного молока та йогуртів 56,8 та 25,8% відповідно. За підсумками приріст було відмічено при виробництві кисломолочного сиру та вершкового масла. Обсяг виробництва першого склав 69,6 тис. т., що на 3,9%

більше, ніж у 2015, а другого — 101 тис. т. (+0,1%). При цьому, майже на 8% скоротилося виробництво жирних сирів — до 113,1 тис. т. На 4% скоротилися обсяги молока — 926,2 тис. т., та на 1,4% - кисломолочної продукції (йогурт, кефір, сметана) — 420,2 тис.т. В порівнянні із докризовим 2014-м роком найбільше знизилося виробництво молока (-17,08%), твердого сиру (-13%), масла (-11,4%) та кисломолочної продукції (-11,16%). За останні 11 місяців в Україні було вироблено 9,7 млн т молока, що на 2,3% менше, ніж за відповідний період 2015-го. 25,7% з них саме в промисловому секторі. Решта 74,3% в господарствах населення. Загальна продуктивність корів в сільськогосподарських підприємствах з кожним роком покращується. Так, за підсумками одинадцяти місяців одна корова в середньому виробляє 5 219 кг, що на 3,7% більше, ніж за відповідний період торік [1, 2,15].

Щодо закупівельних цін на молоко, то вони почали активно зростати за рахунок поживлення експортної торгівлі на фоні сезонного та циклічного скорочення виробництва молока (табл. 2.2.). Середня ціна на молоко екстра гатунку за місяць зросла на 11,3%, або на 0,92 грн та склала 9,07 грн/кг (з ПДВ). В порівнянні з груднем 2015 року середня ціна на таке молоко зросла на 50%, або на 3,02 грн. Середня ціна на молоко вищого гатунку за грудень склала 8,40 грн/кг. Це на 12% вище ціни листопада поточного року та на 44,5% відповідного місяця торік. За перший гатунок переробники в середньому платили 8,02 грн/кг, що на 13% вище ціни листопада та на 44,7% листопада минулого року [14].

Таблиця 2.2

**Моніторинг закупівельних цін на молоко в Україні 2017 рік,
грн./кг**

Січень	Гатунок екстра	9,41 грн./кг (з ПДВ)
	Вищий гатунок	8,74 грн/кг
	Перший гатунок	8,41 грн/кг
Найвищі ціни в Сумській, Львівській та Київська області. Найнижча ціна – Рівненська, Хмельницька, Волинські області.		

Продовження табл. 2.2

Лютий	Гатунок екстра	9,34 грн/кг
	Вищий гатунок	8,85 грн/кг.
	Перший гатунок	8,54 грн/кг.
Найвища ціна: Київська, Полтавська, Чернігівська області. Найнижча ціна: Волинська, Рівненська, Львівська області.		
Березень	Гатунок екстра	8,50 грн/кг,
	Вищий гатунок	8,32 грн/кг
	Перший гатунок	8,18 грн/кг.
Найвища ціна: Херсонщина, Львівщина, Тернопільщина. Найнижча ціна: Волинь, Рівненщина, Черкащина.		
Квітень	Гатунок екстра	8,34 грн./кг
	Вищий гатунок	8,20 грн. /кг
	Перший гатунок	8 грн./ кг
Травень	Гатунок екстра	7,90 грн/кг.
	Вищий гатунок	7,66 грн/кг
	Перший гатунок	7,57 грн/кг
Найнижча ціна: Східний регіон. Найвища ціна: Південний та Західний регіони.		
Червень	Гатунок екстра	7,30-8,02 грн/кг
	Вищий гатунок	7,70-8,00 грн/кг
	Перший гатунок	7,42 грн/кг.
Найвищі цінові діапазони: Центральний і Східний регіонах. Найнижчі цінові діапазони: Північний регіон.		
Липень	Гатунок екстра	7,60-8,24 грн/кг
	Вищий гатунок	7,70-8,00 грн.
	Перший гатунок	7,43 грн/кг.
Найвищий ціновий діапазон: Північний регіон		
Серпень	Гатунок екстра	8,65 грн/кг
	Вищий гатунок	8,16 грн/кг.
	Перший гатунок	7,87 грн/кг
Вересень	Гатунок екстра	9,51 грн/кг
	Вищий гатунок	9 грн/кг
	Перший гатунок	8,60 грн/кг.

Продовження табл. 2.2

Жовтень	Гатунок екстра	10,23 грн/кг.
	Вищий гатунок	від 7,5 до 10 грн/кг
	Перший гатунок	7,50-9 грн/кг

Складено автором на основі даних Milkua.info [1].

Варто зазначити, що ціни на молоко та молочну продукцію збільшуються (табл. 2.3). Це пов'язано з нестабільністю гривні відносно до інших валют; інфляційними процесами в Україні; збільшенням собівартості виготовлення молочної продукції через низький рівень технологічного оснащення.

Таблиця 2.3

**Оптово-відпускні та роздрібні ціни на окрему молочну продукцію в
Україні, грн/кг**

Жовтень 2017

Назва	Ціна	Тип
Сметана (20%)	38.84	Оптово-відпускна
	44.82	Роздрібна ціна
Молоко	14.52	Оптово-відпускна
	16.22	Роздрібна ціна
Масло вершкове	111.81	Оптово-відпускна
	112.35	Роздрібна ціна
Сир кисломолочний (9%)	52.91	Оптово-відпускна
	51.49	Роздрібна ціна

Складено автором на основі даних Milkua.info [8].

Основу ринку становить співвідношення між попитом і пропозицією продукції. Це можна виразити через баланс попиту і пропозиції (табл. 2.4). Аналіз балансу за січень – жовтень 2017 року дає можливість зробити висновок про скорочення попиту як на зовнішньому, так і на внутрішньому ринках.

Таблиця 2.4

**Баланс попиту та пропозиції молока та молочних продуктів в Україні
(січень - жовтень 2017) ***

Показники	Оцінка	Факт
Попит на продукцію	10430	8149
Внутрішнього ринку всього	9680	7591
В тому числі		
Фонд споживання	8580	6591
Інше споживання	1100	1000
Зовнішнього ринку (експорт)	750	603
Пропозиція продукції	10430	8194
Внутрішнього ринку всього	10 300	8109
В тому числі		
Власне виробництво	10 300	8109
Зміна запасів	0	0
Зовнішнього ринку(імпорт)	130	85
Споживання на особу, кг за рік	201.4	х

*Без урахування тимчасово окупованої території АРК та м. Севастополь.

Складено автором на основі даних Milkua.info [2].

Отже, сьогодні для ринка молока та молочних продуктів характерні спад виробництва, проблеми із постачанням сировини і забезпеченням якості продукції. Додаткові проблеми для ринку становить політичне та економічне протистояння із Росією, оскільки тривалий час саме ця країна була одним із основних імпортерів вітчизняних молокопродуктів.

Розділ 3. Шляхи та перспективи розвитку ринку молочної продукції.

Як зазначають експерти: криза на молочному ринку вже закінчилася, крім того прогнозують, що в майбутньому позитивна динаміка поживатиметься, а основну роль в цьому відіграють традиційні фактори: сезонність, споживчі настрої. Ціни на молочну продукцію в Україні зростають, до того ж для всієї продуктової лінійки. Молоко 2,5% станом на 22 вересня 2017 року в середньому коштує 24,27 грн/кг (+1,8% за місяць), йогурт питний 2,5% жирності — 48,86 грн/кг (+1,5%), масло — 190,11 грн (+1,18%), сир Російський 50% жирності — 169,35 грн (+0,68%) [10].

З результатами десяти місяців виробництво молока та всіх видів молочної продукції скоротилося на 0,9 % до 7 млн 171,7 тис. тонн. Скорочення виробництва молока притаманно саме господарствам, проте при скороченні поголів'я в промисловому секторі обсяг виробництва показує приріст. Це відбулось за рахунок того, що з ринку вийшли непродуктивні підприємства. Господарства професійно підходять до ведення молочного бізнесу та максимально рахують затрати [17].

Розвиток успішного та конкурентоспроможного ринку молока і молочної продукції в Україні потребує адекватної та стабільної державної політики. Виробництво молочної продукції перебуває в межах збитковості, що останні два роки. Якщо не вжити відповідних заходів, то така тенденція призведе до ще гірших наслідків, після яких відродити цю галузь буде майже неможливо. Запобігти цьому можуть інтервенційні закупівлі з боку держави.

Непристосованість країни виробляти і експортувати молочну продукцію за межі СНД, втрата основного ринку збуту в Росії, фактична втрата контролю над однією частиною території України – це все спричинило відсіювання неефективних підприємств. Відповідно до таких умов, розвиватимуться і будуть конкурентоспроможними та отримуватимуть прибуток лише ті фірми, які мають ефективну організацію виробничих процесів [15].

Україні варто перелаштуватися на кардинально інші ринки і відповідно позбутися залежності від російського ринку. Це доволі важко зробити, адже тривалий час ринок молока і молочної продукції в Україні налаштований та адаптований саме до російського ринку. Проте у 2015 році Україна отримала доступ до ринків Китаю, Казахстану та декількох ринків в ЄС. Як свідчать дані USDEC: Китай може стати найбільшим імпортером у світі протягом кількох років. Попит на молочні продукти виріс в більш ніж 7 раз, майже до 100 000 тонн за останні 10 років [6]. Потрібно змінити підхід власників підприємств молокопереробної галузі, їхню ментальність, підвищити ефективність виробництва, розробити прогресивні стратегії, організувати всі складові менеджменту. Потрібна тотальна адаптація до зовсім інших методів, підходів, відповідне навчання та перенавчання персоналу [15,с.27].

Крім того для ефективного існування та функціонування ринку необхідною є наявність сучасної інфраструктури. Слід надавати перевагу створенню корпоративних структур для організації доставки, переробки, заготівлі та збуту молочних продукції. Це допоможе зменшити затрати, забезпечить конкурентоспроможність, встановить відносини між виробниками і споживачами.

На сьогодні серйозним питанням є проблема резистентності до антибіотиків у молочному скотарстві. Ситуація в Україні порівняно з іншими молочними країнами світу невтішна. По-перше, відсутня статистика щодо вироблення молока з антибіотиками. По – друге, враховуючи те, що ринок молока є дефіцитним, підприємства бояться втратити постачальників і намагаються домовитись, при цьому інформація про надходження на переробку молока з антибіотиками приховується. По – третє, відсутня фіксація таких випадків [12]. Дана проблема є досить актуальною, згідно з розрахунками Всесвітньої організації охорони здоров'я, до 2050 року від резистентності до антибіотиків щорічно вмиратиме до 10 млн. людей. Розвиток резистентності буде наносити величезну шкоду економіці всіх країн [12]. Саме через безконтрольність проблема антибіотик резистентності в

Україні загострюється. До 2050 року, якщо не вжити термінових заходів, на нашій планеті кожні три секунди хтось вмиратиме від хвороб, викликаних стійкими до антибіотиків бактеріями. Згідно з британськими дослідженнями стійкі до антибіотиків інфекції, як, наприклад, кишкова паличка, малярія і туберкульоз, до 2050-го року будуть вбивати 10 мільйонів осіб на рік — більше, ніж нині помирають від ракових захворювань [12].

Тому варто ввести обмеження на продаж антибіотиків, так як це зробила Європа. Потрібно попрацювати над розробкою електронної системи контролю обліку антибіотичних препаратів [12].

Звернути увагу варто також на встановлення внутрішнього діалогу – між виробниками і переробниками молока та молочної продукції, а також споживачами. Йде мова про просування продукції, створення її іміджу, а також для стимулювання експорту.

Ще однією перспективою є експорт халяльної продукції на Близький Схід. Оскільки в країнах Перської затоки ринок халяльного м'яса та іншої продукції зростає неймовірними темпами. Варто переходити до збуту вакуумно упакованих розділених частин [16].

Інформаційна діяльність має вагоме значення для збільшення обсягів збуту молока та молочної продукції. Тому виробникам даної продукції слід використовувати рекламний вплив на потенційних покупців. Стратегія кожного підприємства повинна базуватися на розробці довгострокових стратегій, відповідно розраховувати рекламний бюджет, відкривати інтернет –магазини, створювати веб-сторінки для пропагування якісної продукції [14,15].

Висновки

На сьогоднішній день український ринок молока та молочної продукції характеризується нестабільністю, стагнацією і проявом кризових явищ. Система виробництва і збору молока потребує вдосконалення, оскільки негативні тенденції спостерігаються в першу чергу в сировинному секторі. Це помітно у скороченні поголів'я, зменшенні обсягів виробництва сировини, а особливо у зростанні цін на неї. Нинішня система виробництва молока обмежує і стримує розвиток ринку та його потенціал через низьку якість продукції, продуктивності, а також через відсутність чіткої взаємодії між господарствами та переробними підприємствами.

Аналіз ринку молока і молочної продукції показав: присутня негативна динаміка; сумарний обсяг виробництва молока та молочної продукції впродовж десяти років постійно спадає. Згідно з аналізом продуктової структури ринку України помітний приріст у виробництві молока, йогуртів, кисломолочного сиру та вершкового масла. За рахунок поживлення експортної торгівлі на фоні сезонного та циклічного скорочення виробництва молока, закупівельні ціни почали підвищуватися. Аналіз балансу попиту і пропозиції молока та молочних продуктів України свідчить про скорочення попиту як і на зовнішньому, так і на внутрішньому ринках.

Виділено фактори впливу на розвиток молока та молочної продукції в Україні: підвищення ціни на виробничі ресурси; коливання на валютному ринку; введення прямих дотацій. Щодо розвитку ситуації на зовнішньому ринку молочних продуктів: очікуване скорочення молока в ЄС та поживлення попиту зі сторони Китаю. Варто очікувати на зниження виробництва молока, що буде спричинене скороченням ВРХ, а також переорієнтації переробних підприємств на виробництво більш «привабливих» з точки зору експорту молочних продуктів.

Важливими заходами підвищення ефективності на ринку молока і молочної продукції є: розробка програми розміщення та розвитку сировинних

зон; встановлення системи контролю якості молока та молочної продукції; удосконалення систем стандартизації та сертифікації та пристосування їх до світових ринкових вимог; забезпечення якості молочної продукції, сировини, обладнання, впровадження інформаційних технологій.

Стратегічними шляхами розвитку молока і молочної продукції є : кардинальна зміна державної політики щодо галузі; ефективне використання виробничих потужностей; зміна вектору експортування продукції за межі СНД; розробка довгострокових стратегій підприємств, які допоможуть завоювати нові світові сегменти ринку молока та молочної продукції, високоякісний менеджмент підприємств.

Лише за умови спільних зусиль держави, виробників та переробників молока український ринок молочної продукції має реальні можливості створити умови для ведення прибутковим бізнесом і потужним експортером молокопродуктів вітчизняного виробництва на європейські ринки й ринки інших країн.

Список використаних джерел

1. Аналітика ринку молока. [Електронний ресурс] – Режим доступу <http://milkua.info/uk/post/section/analysis-of-the-milk-market>
2. Виробництво молочних продуктів у 2016 році. [Електронний ресурс] – Режим доступу <http://milkua.info/uk/post/virobnictvo-molocnih-produktiv-u-2016-roci>
3. Баланс попиту і пропозиції молока та молокопродуктів (січень-вересень 2017). [Електронний ресурс] – Режим доступу <http://milkua.info/uk/post/balans-popitu-i-propozicii-moloka-ta-molokoproduktiv-sicen-veresen-2017>
4. Думка експерта. [Електронний ресурс] – Режим доступу <http://infagro.com.ua/ua/dumka-eksperta/>
5. Державна служба статистики. [Електронний ресурс] – Режим доступу <http://www.ukrstat.gov.ua/>
6. Китай знизив мито на імпорт сиру з 12 до 8%. [Електронний ресурс] – Режим доступу <http://milkua.info/uk/post/kitaj-zniziv-mito-na-import-siru-z-12-do->
7. Новини АВМ. [Електронний ресурс] – Режим доступу <http://milkua.info/uk/post/do-avm-priednalisa-10-gospodarstv> Баланс попиту і пропозиції молока та молокопродуктів (січень-вересень 2017)
8. Оптово-відпускні та роздрібні ціни на окрему молочну продукцію в Україні. [Електронний ресурс] – Режим доступу <http://milkua.info/uk/dairy-price/wholesale-retail-ukraine>
9. Офіційний веб-сайт Асоціації виробників молока. [Електронний ресурс] – Режим доступу <http://avm/>
10. Прогноз цін на молоко та молочну продукцію. [Електронний ресурс] – Режим доступу <http://milkua.info/uk/post/section/forecast-prices-for-milk-and-milk-products?page=2&per-page=10>

11. Про молоко та молочні продукти [Текст] : [закон України : офіц. текст : за станом на 05.04.2015 р. / Верховна Рада України ; Закон від 24.06.2004 № 1870-IV // Офіційний вісник України. – 2010. – № 4 – С. 182.
12. Проблема резистентності до антибіотиків у молочному скотарстві: хто кого? [Електронний ресурс] – Режим доступу <http://milkua.info/uk/post/problema-rezistentnosti-do-antibiotikiv-u-molocnomu-skotarstvi-hto-kogo>
13. Протасова, Л.В. Аналіз виробництва молока та молочних продуктів в Україні/ Л.В. Протасова// Міжнародний збірник наукових праць – 2016.- № 1. – С. 229-231
14. Румянцев, Р.Є. Аналіз ринку молочних продуктів в Україні/ Р.Є. Румянцев// Європейські перспективи – 2015.- №5 – С. 26-27
15. Тивончук , Я.О. Розвиток ринку виробництва в контексті євроінтеграційних процесів / Я.О. Тивончук // Економіка АПК. –2017. – №4. – С. 25-30
16. Україні потрібно експортувати вакуумно упаковані розділені частини ВРХ. [Електронний ресурс] – Режим доступу <http://milkua.info/uk>
17. Чого очікувати на ринку молока. [Електронний ресурс] – Режим доступу <http://milkua.info/uk>